

ЗМІСТ

Вступ.....	2
1. Загальна частина.....	3
2. Зовнішньоекономічне середовище.....	17
3. Припущення прогнозу: сценарії розвитку країни.....	22
4. Попит.....	27
4.1. Використання валового внутрішнього продукту.....	27
4.2. Споживання.....	32
4.3. Інвестиції.....	35
4.4. Чистий експорт.....	37
5. Пропозиція.....	41
5.1. Виробництво валового внутрішнього продукту.....	41
5.2. Промисловість.....	45
5.3. Сільське господарство.....	48
5.4. Торгівля та послуги.....	50
6. Економічна рівновага.....	52
6.1. Бюджет.....	52
6.2. Ціни.....	54
6.3. Доходи.....	58
6.4. Ринок праці.....	62
6.5. Платіжний баланс.....	63
7. Фінансові ринки.....	66
8. Альтернативні сценарії розвитку.....	69
9. Основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України на два роки, що настають за прогностичним.....	74
Додатки.....	82

Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2015 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2016 і 2017 роки (далі – Прогноз) розроблено Міністерством економічного розвитку і торгівлі за участю зацікавлених центральних органів виконавчої влади.

Метою розроблення документа є формування сценарних орієнтирів економічного і соціального розвитку на 2015 рік та два роки, що настають за прогностичним, для використання їх під час розроблення проєктів Державного бюджету України на 2015 рік та Прогнозу Державного бюджету України на 2016 і 2017 роки, а також інших програмних і прогностичних документів.

Прогноз розроблено за сценаріями та ґрунтується на аналізі розвитку економіки у 2013 році, поточної соціально-економічної ситуації та припущеннях, які враховують вплив зовнішніх і внутрішніх чинників: сценарій 1 передбачає помірні темпи зростання ВВП на рівні 0,3 відсотка, та сценарій 2 – більш активний розвиток національної економіки зі зростанням ВВП на рівні 2 відсотків.

Номінальний обсяг ВВП за міжнародним стандартом системи національних рахунків 2008 року становитиме 1757,5 млрд. гривень за сценарієм 1, та 1821,1 млрд. гривень за сценарієм 2.¹

Дані прогностичні темпи зростання економіки України у 2015 році за обома сценаріями будуть нижчими як від рівня потенційного ВВП, так і темпів зростання світового ВВП, що зумовлює подальше відставання України від світу.

Але навіть для досягнення наведених прогностичних темпів зростання економіки України необхідно послідовно та ефективно реалізовувати соціально-економічні реформи, проводити активну політику зовнішньої

¹ На 2015 рік розрахунковий прогностичний показник валового регіонального продукту окупованої території АР Крим та м. Севастополь становитиме близько 167,5 млрд. гривень за сценарієм 1 та 173,6 млрд. гривень за сценарієм 2.

експансії, суттєво покращити інвестиційний клімат та подолати корупцію.

Прогноз містить висновки (обґрунтування) щодо розвитку економіки країни у 2015 році (у цілому та за секторами економіки) з визначенням кількісних параметрів та основні прогнози макроекономічні показники на 2016 і 2017 роки.

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Підсумки 2013 року.

За уточненими даними Держстату обсяг реального ВВП за підсумками 2013 року порівняно з 2012 роком залишився незмінним.

Слід зазначити, що міжнародні порівняння динаміки ВВП вказують на збереження у 2013 році негативних тенденцій розвитку у значній кількості країн Європи, зокрема Єврозони. Скорочення ВВП Єврозони у 2013 році становило 0,4 відсотка, причому в значній кількості країн відбувалося одночасне скорочення споживчого та інвестиційного попиту.

Враховуючи зазначене динаміка ВВП України, в першу чергу, формувалася під впливом скорочення зовнішнього попиту внаслідок збереження несприятливої цінової ситуації та низького попиту на зовнішніх ринках основних товарів українського експорту, що відповідно вплинуло на розвиток як зовнішньорієнтованих, так і суміжних секторів економіки.

Ситуація у виробничому секторі економіки України у 2013 році характеризувалася наявністю як позитивних, так і негативних тенденцій. Вплив останніх, хоча вони і переважали за своєю чисельністю, повною мірою компенсувався позитивним вкладом інших видів економічної діяльності.

Позитивні результати демонструвало сільське господарство (обсяг виробництва сільськогосподарської продукції зріс на 13,3 відсотка) та роздрібна торгівля (оборот роздрібною торгівлю збільшився на 8,7 відсотка). В той час як промисловість лише поглиблювала падіння обсягів виробництва до 4,3 відсотка, що супроводжувалося значним падінням у хімічній промисловості – на 16,9 відсотка, машинобудуванні – на 13,2 відсотка, металургійному виробництві – на 5,3 відсотка.

Зростання обсягу збитків в економіці (на 16,4 відсотка) та затратності

виробництва, підвищення рівня реальної заробітної плати (на 8,2 відсотка) в умовах падіння продуктивності праці (на 0,2 відсотка), скорочення попиту та зниження конкурентоспроможності вітчизняної продукції в цілому створювало несприятливе середовище для бізнесу.

Фактично єдиним рушієм економічної активності виступало розширення внутрішнього споживчого попиту, але існуючі структурні диспропорції в Україні послабляли його позитивний вплив.

Про появу об'єктивних сигналів щодо погіршення ситуації на внутрішньому ринку свідчать зростання доходів населення незабезпечене власним виробництвом.

На ситуацію, що склалася, визначальний вплив мали внутрішні обмеження, обумовлені вкрай незадовільними процесами модернізації економіки, які супроводжувалися невідповідністю ставок за кредитами рівню рентабельності, обмеженістю фінансових ресурсів та відсутністю мотивації до інвестиційної діяльності. Так, капітальні інвестиції у 2013 році скоротилися на 11,1 відсотка, обсяги будівельної продукції – на 11,1 відсотка.

Збільшення негативного сальдо зовнішньої торгівлі (до "мінус" 15,5 млрд. доларів США) разом з перевищенням майже у 3 рази обсягів відпливу капіталу з країни (за статтею "доходи від інвестицій (сальдо)" платіжного балансу) над притоком іноземних інвестицій, звуженням джерел зовнішнього фінансування та необхідністю виконання зобов'язань по сплаті за природний газ та кредитні позики збільшило тиск на міжнародні резерви, які у 2013 році скоротилися на 4,1 млрд. доларів США до 20,4 млрд. доларів США.

В результаті, посилювався ризик розбалансування валютного ринку на фоні зростання девальваційних очікувань у суб'єктів економічної діяльності, підтрігті спекулятивними проявами на внутрішньому валютному ринку, та формування суттєвих проблем у банківській системі з метою мінімізації яких Національний банк вдався до використання адміністративних важелів регулювання ринку.

Природним продовженням економічних проблем стало розбалансування системи державних фінансів, став якої безпосередньо залежить від економічної ситуації. Невідповідність бюджетної та податкової політики реаліям економіки

(збільшення адміністративного тиску на платників податків, що призвело до зростання рівня тіньової економіки до 34 відсотків від офіційного ВВП, та значна соціалізація бюджету) збільшила дефіцит зведеного бюджету (до 4,4 відсотка від ВВП у 2013 році) та рівень державного та гарантованого державою боргу (до 40,2 відсотка від ВВП).

Отже, економічна ситуація за підсумком 2013 року свідчить про те, що суттєві виклики щодо економічного розвитку не тільки залишилися, а і посилили вплив на диспропорції та дисбаланси в країні.

Поточна економічна ситуація (січень—липень 2014 року)².

Економіка України у поточному році знаходиться у надзвичайно складному становищі. Анексія АР Крим, військовий конфлікт у провідних промислових регіонах країни, розбалансування фінансової системи, торговельні обмеження з боку Російської Федерації створюють надзвичайно негативний фон для розвитку.

Ці процеси підсилюються негативними настроями в суспільстві, вичікувальною позицією інвесторів, прискоренням інфляційних процесів через девальвацію гривні й підвищенням тарифів на природний газ та електроенергію.

Так, у січні-липні 2014 року зростання цін по групі "житлово-комунальні послуги" становило 20,4 відсотка, у т.ч. підвищення цін на природний газ – на 62,8 відсотка (у травні), електроенергію – на 11,3 відсотка (у червні), водопостачання - на 32,5 відсотка (у липні), водовідведення - на 49,7 відсотка (у липні), гарячу воду, опалення - на 5,5 (у липні до червня - на 6,9 відсотка). Ціни на споживчому ринку зросли на 12 відсотків (найвищий показник за останні 5 років). Офіційний курс гривні девальгував стосовно долара США на 51,3 відсотка до 12,0972 грн/дол. США на кінець липня.

Трансмісія підвищення цін відбулася через декілька каналів. По-перше, через підвищення цін виробників промислової продукції (за січень-липень 2014 року зросли на 21,2 відсотка), які використовують імпорту сировину. По-друге, через підвищення цін на паливно-мастильні матеріали (за січень-липень зросли на 44,7 відсотка), що позначилось на вартості перевезень і відповідно на

² Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

зростанні як цін на продукцію, так і послуг для населення.

Загалом за підсумком січня-липня більшість видів економічної діяльності продемонстрували негативну динаміку, окрім сільського господарства.

За підсумком січня-липня 2014 року проти аналогічного періоду 2013 року виробництво сільськогосподарської продукції зросло на 3,4 відсотка, як за рахунок продукції рослинництва – зростання на 3,2 відсотка (на 27 відсотка у січні-липні 2013 року), так і тваринництва – на 3,5 відсотка (5,6 відсотка відповідно). Даний позитивний результат, після скорочення у січні-червні 2014 року був досягнутий за рахунок високих темпів збирання та збільшення врожайності зернових культур через сприятливі погодні умови.

У січні-липні 2014 року падіння у промисловому виробництві становило 5,8 відсотка через низький зовнішній попит; зовнішньоторговельні обмеження з боку Російської Федерації (в першу чергу на продукцію агропромислового комплексу та машинобудування) та негативні очікування суб'єктів економічної діяльності.

Про пригнічену інвестиційну активність в країні свідчить індекс будівельної продукції, який скоротився на 12,4 відсотка – під впливом низької інвестиційної активності підприємств, звуження інвестиційних можливостей бюджетної сфери та високої вартості кредитів. Крім того, у поточному році спостерігається суттєве зростання збитковості в економіці. Так, у січні-березні 2014 року збитки великих та середніх підприємств³ зросли, в порівнянні з аналогічним періодом минулого року, у 5,2 раза та становили 230,2 млрд. гривень. Загалом по економіці за I квартал поточного року отримано від'ємний фінансовий результат в обсязі 128,5 млрд. гривень (в останнє від'ємний показник спостерігався у кризовому 2009 році – 45 млрд. гривень за рік).

Фактично єдиним рушієм економічної активності залишався внутрішній споживчий попит, але його позитивний внесок щомісячно зменшується через посилення негативних тенденцій в економіці.

Так, зокрема за січень-липень 2014 року:

³ Дані наведено без урахування результатів діяльності бюджетних установ. За видом економічної діяльності "Сільське, лісове та рибне господарство" інформація наведено без урахування рослинництва, тваринництва та змішаного сільського господарства, які відслідковуються тільки в річній звітності.

оборот роздрібної торгівлі скоротився лише на 1 відсоток (найменше скорочення у порівнянні з іншими видами економічної діяльності), що є найнижчим показником з лютого 2010 року;

індекс реальної заробітної плати порівняно з відповідним періодом 2013 року за січень-червень 2014 року становив 99,6 відсотка, її середньомісячний номінальний обсяг становив 3368 гривень.

Ключовою причиною погіршення ситуації в країні є військовий конфлікт на сході України, що позначився на ускладненні технологічного й виробничого процесу, виникненні логістичних проблем, зростанні негативних очікувань населення відносно розвитку економіки та особистого матеріального становища.

Так, за підсумком січня-липня отримано гірші показники розвитку у східних регіонах України, які мають значну частку у загальноукраїнських показниках:

зменшення виробництва будівельної продукції у Донецькій області – на 27,5 відсотка (у I кварталі 2014 року – на 7,3 відсотка), у Луганській області – на 29,3 відсотка (відповідно – зростання на 5,9 відсотка);

падіння промислового виробництва у Донецькій області – на 14,7 відсотка (у I кварталі 2014 року – на 13 відсотків), у Луганській області – на 13 відсотків (1,6 відсотка – у I кварталі 2014 року);

скорочення обсягу роздрібної торгівлі у Донецькій області – на 12,2 відсотка (у I кварталі 2014 року – зростання на 7,0 відсотка), у Луганській області – на 19,6 відсотка (зростання на 5,2 відсотка відповідно);

зростання виробництва сільськогосподарської продукції у Донецькій області становило 3,7 відсотка (у I кварталі 2014 року – зростання на 0,4 відсотка), у Луганській області – скорочення на 3,4 відсотка (зростання на 1,2 відсотка відповідно).

Разом з цим посилювали гальмування економіки й чинники, які сформовані у зовнішньоекономічному середовищі:

несприятлива цінова кон'юнктура на світовому ринку чорних металів та добрив (у січні-липні 2014 року проти січня-липня 2013 року середня ціна на чорний прокат за 8 регіонами світу знизилася на 2,3 відсотка, середньомісячні ціни на добрива (карбамід) – на 13,3 відсотка);

нетарифні бар'єри з боку Російської Федерації проти українських виробників труб, залізничних вагонів, локомотивів, окремих видів продовольчих товарів тощо.

За даними Держстату у січні-червні 2014 року (порівняно з січнем-червнем 2013 року) експорт українських товарів до Російської Федерації скоротився на 23,3 відсотка, у т.ч. машинобудівної продукції – на 26,2 відсотка, металургійної продукції – на 30,7 відсотка, агропромислового комплексу та харчової промисловості – на 32,1 відсотка.

Питома вага Російської Федерації у загальному експорті товарів становила 20 відсотків у січні-червні 2014 року проти 24,7 відсотка у січні-червні 2013 року. Зменшення частки РФ відбулося на користь збільшення частки країн ЄС – 33,1 відсотка проти 27,6 відсотка відповідно.

У січні-червні 2014 року (порівняно з січнем-червнем 2013 року) експорт українських товарів до країн ЄС зріс на 14,9 відсотка.

За попередніми даними НБУ за підсумком січня-червня 2014 року експорт товарів та послуг в цілому зменшився на 9,9 відсотка, товарів – на 6,7 відсотка (у т.ч. експорт металургійної продукції зменшився на 5,3 відсотка, продукції машинобудування – на 20,1 відсотка, хімічної промисловості – на 24,4 відсотка).

Імпорт товарів та послуг скорочується майже вдвічі вищими темпами ніж експорт – на 16,6 відсотка, товарів – на 17,3 відсотка (у т.ч. зменшення поставок мінеральних продуктів становило 3,5 відсотка, що супроводжувалося зменшенням імпорту природного газу).

Як наслідок, у січні-червні 2014 року було зафіксовано скорочення від'ємного сальдо торгівлі товарами та послугами до 1,8 млрд. дол. США проти 5,4 млрд. дол. США у січні-червні 2013 року.

Сальдо рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій у січні-червні 2014 року було сформовано від'ємним на рівні 2 299 млн. дол. США (у січні-червні 2013 року – додатне на рівні 7 569 млн. дол. США), в основному, за рахунок відтоку капіталу за статтею "інший капітал" ("мінус" 2 587 млн. дол. США) та "прямі інвестиції" ("мінус" 922 млн. дол. США).

Водночас, погіршується ситуація в фінансовій сфері, де поглиблюються дисбаланси через ускладнення процесу управління ліквідністю у банківській системі в умовах відтоку депозитів у національній валюті (у січні-червні – на 10,5 відсотка).

Крім того, на валютному ринку утримуються досить високі девальваційні очікування на тлі низького рівня міжнародних резервів. Обсяг міжнародних валютних резервів України за січень–липень зменшився на 4,3 млрд. дол. США або на 21,3 відсотка до 16,1 млрд. дол. США (на 01.08.2014). Даний рівень відповідає фінансуванню майбутнього імпорту товарів та послуг протягом 2,4 місяці при нормі у 3 місяці.

При цьому, на борговому ринку вартість коштів залишалася високою: середньозважена ставка за кредитами у національній валюті у липні становила 16,24 відсотка на фоні майже дворазового підвищення облікової ставки з 6,5 до 12,5 відсотка.

Враховуючи зазначені тенденції, за попередніми оцінками скорочення ВВП у I півріччі 2014 року поглибилося до 3 відсотка (падіння на 1,3 відсотка у січні-червні 2013 року).

Очікування до кінця 2014 року.

На противагу попереднім рокам, у 2014 році змінюються умови ведення бізнесу, які торкатимуться усіх суб'єктів економічної діяльності та суспільства в цілому. Це зміни умов функціонування валютного ринку, податково-бюджетної й тарифної сфери.

Як наслідок, розвиток економіки України

затриматиметься хитким, зважаючи на те, що в країні переважно превалюватимуть негативні очікування в суспільстві, які більшою мірою сформовані:

суттєвою курсовою волатильністю, що негативним чиним впливає на процес планування господарської діяльності підприємств;

обмеженістю фінансових ресурсів в економіці, що посилюється тенденціями їх подорожчання;

триваючою дією несприятливого зовнішньоекономічного середовища, де

падіння цін на світових ринках стали триває більше двох років, а на ринках добрив – рік;

торгівельними обмеженнями на поставку значної номенклатури вітчизняної продукції до країн-членів Митного Союзу, переважно до Російської Федерації; соціально-політичного напруженістю через геополітичні проблеми та макроекономічну невизначеність.

У результаті впливу різноманітних факторів реальний сектор економіки, який є індикатором реальних кроків і змін в економіці країни, демонструватиме негативні результати розвитку.

Враховуючи поточну економічну ситуацію, у 2014 році прогнозується:

ВВП за міжнародним стандартом системи національних рахунків 2008 року – на рівні 1577,9 млрд. гривень;

ВВП за міжнародним стандартом системи національних рахунків 1993 року – на рівні 1524,9 млрд. гривень;

зростання цін на споживчому ринку на 19,5 відсотка (грудень до грудня попереднього року);

скорочення реальної середньомісячної заробітної плати працівників – на 6,3 відсотка;

збільшення рівня безробіття до 10,2 відсотка;

обсяг експорту товарів та послуг – на рівні 75,4 млрд. доларів США, імпорту – на рівні 79,5 млрд. доларів США (за методологією КПБС).

Отже, виходячи із поточної ситуації та існуючих умов функціонування економіки України, у 2014 році триватимуть стагнаційні процеси, які будуть обумовлені відсутністю підтримки динаміки ВВП зі сторони всіх трьох основних джерел зростання (споживання, інвестицій та експорту).

Як наслідок, прогнозується:

скорочення сукупного попиту домашніх господарств (кінцевих споживчих витрат домогосподарств), частка якого у ВВП складатиме 70,2 відсотка. Його реальне падіння очікується на рівні 10,6 відсотка, в умовах зменшення реальної заробітної плати;

скорочення інвестиційного попиту, що у ВВП займатиме 15 відсотків та

переважно забезпечується власними ресурсами підприємств (70,8 відсотка у I кварталі 2014 року). Падіння валового нагромадження основного капіталу прогнозується на рівні 22,5 відсотка;

збереження негативного, внеску зовнішнього попиту, який у ВВП складатиме 52,5 відсотка. Зменшення експорту товарів та послуг прогнозується на рівні 11,6 відсотка (за методологією платіжного балансу) на тлі зменшення обсягів імпорту – на 21,1 відсотка.

Попит домогосподарств звукуватиметься внаслідок відсутності додаткового стимулювання оплати праці, зважаючи на замороження підвищення соціальних стандартів населенню, а також через перерозподіл ресурсів домогосподарств зі споживчого попиту на сплату енергоносіїв у зв'язку з підвищенням тарифів на газ та тепло.

Найбільш складна ситуація залишатиметься у промисловому комплексі та будівництві, динаміка виробництва яких буде знаходитися під впливом зміни режиму курсоутворення, зростаючої тарифної складової собівартості та ускладнень торгівельно-економічних відносин України з країнами-членами Митного Союзу.

Певним компенсатором негативних явищ в економічній системі у другому півріччі 2014 року виступатиме поживлення зовнішньої торгівлі, перш за все, за рахунок поглиблення співпраці з Європейським Союзом. Дія автономних торгівельних преференцій для вітчизняних виробників при поставках продукції до країн – членів Європейського Союзу певним чином позначиться на переорієнтації ринків збуту продукції на користь європейського ринку та частково нівелюватиме негативний ефект торгівельних обмежень з боку Російської Федерації.

Очікується, що найбільший позитивний ефект від відкриття європейського ринку відчують сільське господарство та харчова промисловість.

Слід відмітити, що упродовж останніх років агропромислової комплекс відіграв ключову роль у формуванні розвитку національної економіки. Це, з одного боку, підвищення продовольчої безпеки країни, з іншого – експортний потенціал. У 2014 році очікуються доволі високі показники валового збору сільськогосподарських культур (врожай зернових культур очікується у розмірі

59,5 млн. тонн).

Зменшення обсягів ВВП за підсумком 2014 року прогнозується на рівні 6 відсотків, що супроводжуватиметься падінням за всіма основними видами економічної діяльності. Зокрема, падіння обсягів промисловості очікується на рівні 7 відсотків, будівництва – 13 відсотка, транспорту – близько 8 відсотків. Навіть у основних драйверах економічного розвитку 2013 року (сільському господарстві та торгівлі) спостерігатиметься падіння на 2 відсотки та 10,7 відсотка відповідно.

У свою чергу, ефективна реалізація структурних й фундаментальних реформ, спрямованих на забезпечення макроекономічної стабільності та збалансування фінансової системи в країні, розширення можливості залучення додаткових фінансових ресурсів від міжнародних фінансових організацій, а також завершення активної фази військового конфлікту на сході України до кінця 2014 року, дозволять відновити економічне зростання у 2015 році та отримати перші позитивні ознаки у вигляді поступового покращення ситуації усіх складових попиту, що забезпечуватимуть зростання ВВП.

Прогноз на 2015 рік.

Прогноз на 2015 рік розроблено на варіантній основі – за сценарієм 1 та сценарієм 2. Основну різницю між сценаріями формує, насамперед, інтенсивність проведення процесів щодо стабілізації фінансової системи країни, проведення структурних реформ та покращення інвестиційного клімату в країні.

Крім того, реалізація даних сценаріїв можлива лише за умов: завершення активної фази військового конфлікту на сході України до кінця 2014 року;

вирішення проблеми з поставкою газу в Україну до кінця 2014 року; поглиблення співробітництва з Європейським Союзом, зокрема через реалізацію положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, включаючи положення про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі;

Серед внутрішніх припущень слід відмітити наступні:

покращення адміністрування податків;

подальша оптимізація структури державного боргу України;

подальша реалізація програми співробітництва з МВФ;
 збереження високої вартості кредитного ресурсу (за сценарієм 1);
 здешевлення кредитного ресурсу для реалізації державних цільових проєктів шляхом перегляду ставки рефінансування НБУ (за сценарієм 2);
 поступове наближення величини затвердженого прожиткового мінімуму до його фактичного розміру шляхом поетапного підвищення величини прожиткового мінімуму для основних соціальних та демографічних груп населення не нижче індексу інфляції;

удосконалення тарифної політики шляхом поступового приведення цін (тарифів) до економічно обґрунтованого рівня, поетапна ліквідація практики перехресного субсидування між групами споживачів, збільшення у структурі цін (тарифів) інвестиційної складової.

Економічне зростання у 2015 році за обома сценаріями розвитку формуватиметься головним чином за рахунок внутрішнього попиту, що підтримуватиметься політикою Уряду, спрямованою, перш за все, на стимулювання інвестиційної активності суб'єктів господарювання та подальше структурне реформування економіки на тлі збереження фінансової стабільності.

Першочерговим стане необхідність забезпечення відновлення життєво-необхідних об'єктів інфраструктури (соціальної, транспортної, житлово-комунальної тощо) у східному регіоні України, зруйнованих внаслідок військового конфлікту у 2014 році, та активізація дій щодо диверсифікації джерел енергії та підвищення енергоефективності економіки.

Водночас продовжуватиме поступово відновлюватись експортна активність підприємств, що визначатиме збільшення позитивного впливу зовнішнього попиту на зростання української економіки, порівняно з 2014 роком.

За сценарієм 1, як наслідок реалізації зазначених внутрішніх та зовнішніх припущень, у 2015 році прогнозується, що помірне зростання ВВП на рівні 0,3 відсотка підтримуватиметься виключно з боку інвестиційного та зовнішнього попиту, в той час, як споживчий – формуватиме від'ємний внесок у ВВП, зважаючи на проведення виваженої соціальної політики.

Від'ємний внесок кінцевих споживчих витрат домогосподарств прогнозується на рівні 0,6 відсоткового пункту при їх падінні на 0,8 відсотка. Основними чинниками, які обмежуватимуть розширення купівельної спроможності, будуть зменшення реальної заробітної плати – на 1,8 відсотка та реальних наявних доходів населення – на 2,6 відсотка.

Водночас, помірні темпи зростання економіки у 2015 році – на рівні 0,3 відсотка за сценарієм 1, не матимуть суттєвого впливу на сферу зайнятості населення, оскільки для подолання негативних тенденцій на ринку праці необхідно досягнути значно вищих темпів економічного зростання. Як наслідок, рівень безробіття залишиться на очікуваному рівні 2014 року (10,2 відсотка до економічно активного населення у віці 15-70 років).

Бюджетна політика у 2015 році буде здебільшого спрямована на забезпечення фінансової стійкості.

Створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, покращення умов його ведення, поступове відновлення кредитної діяльності сформує основу для стимулювання інвестиційної складової економіки. Як наслідок, інвестиційний попит у 2015 році змінить свою траєкторію розвитку з негативної на позитивну: додатний внесок валового нагромадження основного капіталу становитиме 0,4 відсоткового пункту. Темпи його зростання становитимуть 2,7 відсотка.

Стабільність розвитку світової економіки, глобальної фінансової системи, подальша інтеграція української економіки в світову, зокрема в європейську, сприятиме притоку капіталу в Україну, який переважно не буде мати спекулятивного характеру: прогнозується збільшення надходжень прямих іноземних інвестицій до 3–4 млрд. доларів США завдяки покращенню інвестиційного клімату та активізації інвестиційної діяльності з боку іноземних інвесторів на тлі покращення настроїв серед інвесторів та активізації співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Зважаючи на збільшення інвестиційних надходжень та притоку зовнішніх ресурсів на тлі від'ємного сальдо торговельного балансу, прогнозується утримання відносної рівноваги попиту та пропозиції на міжбанківському валютному ринку.

Економічне зростання та забезпечення збереження стабільності грошово-кредитної і бюджетної сфер сприятимуть зменшенню невизначеності в економіці та поширенню позитивних економічних очікувань. У зв'язку з цим передбачається збереження інфляційної динаміки у межах однозначних чисел – індекс споживчих цін прогнозується на рівні 108,7 відсотка (грудень до грудня попереднього року).

Поступово зростаючий зовнішній попит на товари вітчизняного виробництва в умовах отримання додаткових девальваційних переваг позитивно впливатиме на експортні можливості країни. Імпорт і надалі внаслідок підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва зростатиме меншими темпами. Приріст імпорту товарів та послуг прогнозується на рівні 2 відсотків (за методологією платіжного балансу), експорту – 2,4 відсотка, від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі дещо зменшиться порівняно з 2014 роком до 3,9 млрд. доларів США.

За сценарієм 2 більш інтенсивне впровадження економічних реформ у 2014 році створить кращі умови, у першу чергу, для задіяння внутрішніх чинників відновлення тенденції прискореного економічного зростання.

Оздоровлення української економіки, створення сприятливого середовища для залучення інвестицій обумовлять приток прямих іноземних інвестицій на рівні 4–5 млрд. доларів США та довгострокових кредитів. За таких умов, а також при переході до режиму інфляційного таргетування, збільшення внутрішніх (депозити населення) та зовнішніх (кредити) активів банків на тлі збереження інфляції на рівні однозначних чисел (індекс споживчих цін прогнозується на рівні 109,8 відсотка у розрахунку грудень до грудня) та продовження економічного зростання дозволить активізувати кредитну діяльність при поступовому зниженні ставок кредитування. Це стимулюватиме прискорене зростання інвестицій. У цілому за даним сценарієм прогнозується реальне зростання валового нагромадження основного капіталу на 7,3 відсотка.

Зростаючий зовнішній попит на товари вітчизняного виробництва позитивно впливатиме безпосередньо і на експортні можливості країни. Як

наслідок, експорт товарів та послуг зросте на 4,3 відсотка. Хоча темпи зростання імпорту менші за темпи зростання експорту (на рівні 3,7 відсотка), вони теж прискоряться внаслідок збільшення частки інвестиційних товарів, внутрішнього попиту товаровиробників на проміжні товари та потреб задоволення споживчого попиту. У цілому за сценарієм 2 від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі прогнозується на рівні 3,8 млрд. доларів США, що є дещо кращим ніж за сценарієм 1.

Кращі можливості економіки сприятимуть помірному зростанню реальної середньомісячної заробітної плати на 0,1 відсотка, що, поряд із відновленням споживчого кредитування, певним чином виступатиме підтримкою зростання кінцевих споживчих витрат домогосподарств (на 0,1 відсотка).

Ураховуючи зазначені тенденції прогнозується зростання ВВП на рівні 2 відсотків, яке відбуватиметься в умовах зростання обсягів виробництва в усіх видах економічної діяльності.

Позитивна економічна динаміка у поєднанні з забезпеченням ефективного використання людського капіталу сприятимуть покращенню ситуації на ринку праці. Так, за сценарієм 2 чисельність зайнятого населення в економіці зросте до 19,6 млн. осіб та знизиться рівень безробіття до 9,8 відсотка.

Основними ризиками у 2015 році, як за обома сценаріями розглядаються насамперед погіршення ситуації в сфері національної безпеки на Сході України; поступове згорання (скасування) режиму вільної торгівлі з Російською Федерацією, як реакція на застосування обмежувальних заходів у взаємній торгівлі; значне підвищення вартості енергоносіїв, а саме ціни природного газу; затягування із вирішенням питання щодо постачання природного газу на територію України з Російської Федерації; висока вартість залучення кредитних ресурсів в середині країни, нестабільність вітчизняної фінансової та банківської системи внаслідок низького рівня довіри з боку населення; зниження міжнародними рейтинговими агентствами кредитних рейтингів України та вичікувальна позиція інвесторів та бізнес-сектору; подальше ускладнення зовнішньоекономічних відносин з країнами-членами

Митного Союзу; не отримання очікуваного позитивного ефекту від поглиблення співробітництва з Європейським Союзом через низьку конкурентоспроможність вітчизняної продукції; посилення девальзаційних очікувань в умовах низьких міжнародних резервів та необхідності фінансування значних зовнішніх зобов'язань; можливе невиконання боргових зобов'язань без нових зовнішніх запозичень, що дестимулює притік інвестицій в країну; загострення внутрішніх макроекономічних дисбалансів у разі відстрочки видачі кредиту МВФ або його отримання у меншому, ніж планувалось, обсязі; посилення ризику розбалансування платіжного балансу України в умовах відтоку капіталу з країни та непередбачуваності ситуації на зовнішніх ринках (зокрема, можливим уповільненням темпів розвитку світової економіки, погіршенням кон'юнктури на світових товарних ринках, прискорення темпів зниження цін на традиційну продукцію українського експорту); політична нестабільність в Україні та відповідно макроекономічна невизначеність щодо подальшого розвитку країни.

Прогноз на 2016-2017 роки.

У 2016–2017 роках найдуть відображення всі процеси реформування економіки, реакція бізнес-середовища (як вітчизняного, так і іноземного) на заходи економічної політики, які було закладено у попередні два роки.

В цілому спостерігатиметься економічне зростання за обома сценаріями, але траєкторія розвитку прогнозується різна і залежатиме від інтенсивності впровадження економічних реформ.

За сценарієм 1 прогнозується зростання ВВП в середньому на рівні 2,8 відсотка щорічно, за сценарієм 2 – 5,5 відсотка відповідно.

Однак, такі темпи зростання дозволять лише за сценарієм 2 у 2017 році перевищити докризовий рівень 2007 року (на 2,3 відсотка), в той час, як за сценарієм 1 буде досягнуто лише 95,4 відсотка докризового рівня 2007 року.

2. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Позитивна динаміка відновлення розвитку провідних країн світу, уповільнення темпів бюджетної консолідації та поступова нормалізація їх грошово-кредитної політики сприятиме подальшому укріпленню економічного

зростання у 2015 році. Водночас, ризики уповільнення ділової активності на тлі можливої відмови Федеральної резервної системи (ФРС) США від проведення політики “кількісного пом'якшення” залишаються високими. Незавершеність фінансових реформ в Єврозоні та Японії, уповільнення економічного зростання Китаю, формування нових геополітичних ризиків та відтік капіталу з країн з ринками, що розвиваються, залишатимуться факторами ризику для сталого економічного зростання у 2015 році.

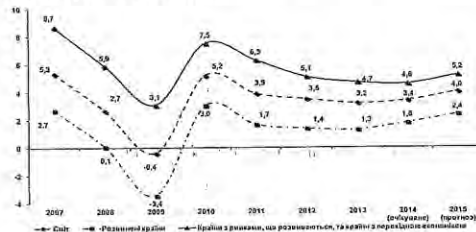

Рис. 2.1. Динаміка ВВП світу, розвинених країн, країн з ринками, що розвиваються, та країн з перехідною економікою, у відсотках

Джерело: МВФ (World Economic Outlook, липень 2014 року)

З огляду на існуючі ризики, у 2015 році зростання світової економіки прогнозується на рівні 4 відсотків. Розвинені країни світу у 2015 році продовжуватимуть проводити політику, спрямовану на стимулювання економічного зростання шляхом використання засобів адаптивної грошово-кредитної політики⁴ в умовах уповільнення розширення обсягів глобальної ліквідності⁵.

⁴ Адаптивна грошово-кредитна політика передбачає заходи щодо збереження центральними банками наднизьких відсоткових ставок та впровадження програм, спрямованих на зниження відсоткових ставок на певних ринках для підтримки відповідних категорій позичальників, або ж сприяння розвитку фінансових посередників в цілому. За даними МВФ, World Economic Outlook, жовтень 2012 року.

⁵ Під обсягом глобальної ліквідності розуміють сукупність зобов'язань фінансового сектору Єврозони, США, Японії та Великобританії з урахуванням

У 2015 році прогнозується збереження тенденції випереджального зростання економік країн з ринками, що розвиваються, над темпами зростання розвинених країн (5,2 відсотка порівняно з 2,4 відсотка відповідно)⁶. Зростанню сприятиме посилення зовнішнього попиту з боку розвинених країн, водночас, стримуючим чинником буде обмеження внутрішнього попиту на тлі погіршення фінансових умов.

Темпи зростання економіки США у 2015 році прогноуються на рівні 3 відсотків, країн Єврозони – на рівні 1,5 відсотка. Країни Азії, що розвиваються, та з перехідною економікою (зокрема Китай, Японія та інші) продовжуватимуть відігравати провідну роль у розвитку світової економіки. У 2015 році економічне зростання країн Південної та Східної Азії становитиме 6,7 відсотка. Зростання економіки Китаю прогнозується на рівні 7,1 відсотка, що підтримуватиметься розширенням внутрішнього попиту (реалізації державних інфраструктурних проєктів та програм підтримки малого бізнесу) та забезпеченням стабільного зростання обсягу інвестицій в економіку. Зростання економіки Японії у 2015 році становитиме лише 1,1 відсотка, що переважно буде зумовлено зникненням світового попиту на японський експорт, збереженням стагного внутрішнього попиту та дефляційних тенденцій.

Динаміка економічного розвитку країн Близького Сходу, Північної Африки, Афганістану та Пакистану буде залежати від політичної стабільності в регіоні, а також цінової кон'юнктури на ринку нафти та природного газу. Нарощування обсягів видобутку енергетичних ресурсів, а також зростання обсягів державних інвестицій в інфраструктурні об'єкти сприятимуть зростанню економік країн регіону на рівні 4,8 відсотка.

Темпи економічного зростання країн СНД прогноуються в межах 2,1 відсотка, у тому числі Російської Федерації – на рівні 1 відсотка.

Розвиток економіки Російської Федерації відбуватиметься під впливом негативних наслідків від економічних санкцій з боку США та Європейського

зобов'язань не лише банківського сектору, а й страхових компаній, інвестиційних та пенсійних фондів, інших фінансових організацій. За даними МВФ, Exploring the Dynamics of Global Liquidity, жовтень 2012 року.

⁶ За даними МВФ, World Economic Outlook, липень 2014 року.

союзу, впровадженнях у 2014 році у зв'язку з погіршенням ситуації в сфері національної безпеки України. Як наслідок, в Російській Федерації у 2015 році як виробнича, так й інвестиційна активність все ще відбудатиметься під впливом процесів 2014 року.

У розвинених країнах зберігатимуться тенденції утримання помірного інфляційного тренда – зростання споживчих цін буде на рівні 1,7 відсотка у 2015 році (у розрахунку грудень до грудня). Зростання споживчих цін у країнах з ринками, що розвиваються, та з перехідною економікою прогноуються на рівні 5,3 відсотка (у розрахунку грудень до грудня)⁷.

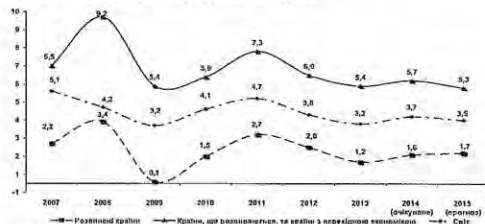

Рис. 2.2. Динаміка споживчих цін світу, розвинених країн, країн з ринками, що розвиваються, та країн з перехідною економікою, у відсотках грудень до грудня

Джерело: МВФ (World Economic Outlook, квітень 2014 року)

У 2015 році прогноуються збільшення обсягів світової торгівлі товарів та послуг на 5,3 відсотка, що підтримуватиметься зростанням попиту на товарних ринках. Світові ціни на біржові товари, зокрема на енергоресурси та продовольство, коливатимуться у широкому діапазоні та будуть залежати від динаміки світового попиту, політичної ситуації у головних країнах-експортерах (нафта) та погодних умов (продовольство).

Цінова кон'юнктура на ринку сталі буде залишатися низькою і насамперед формуватиметься під впливом поступового відновлення

⁷ За даними МВФ, World Economic Outlook, квітень 2014 року.

позитивних тенденцій в економіках головних гравців на ринку металів (країн Європи, США та Китаю, зокрема розвитком машинобудування та будівництва), з одного боку, та збереження наявності перевиробництва сталі на світовому ринку, з іншого. У 2015 році прогнозується певна незмінність цін на чорні метали (незначне зростання в межах 0-1 відсоток).

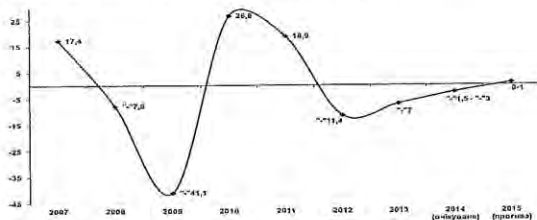

Рис. 2.3. Приріст середньорічних світових цін на чорні метали, у відсотках до попереднього року

Джерело: торговельна система "Metalorg" (www.metalorg.ru), прогнози розрахунки Мінекономрозвитку

Пропозиція нафти також збільшуватиметься, що разом із значним обсягом запасів повністю задовольнятиме зростаючий світовий попит на нафту. Як наслідок, припускається незначне зниження ціни на нафту у 2015 році на 3-4 відсотка у середньорічному розрахунку.

Подальше нарощування обсягів виробництва зернових відбуватиметься в умовах підвищення попиту за рахунок зростання чисельності населення у світі. Хоча, зважаючи на достатність пропозиції ціновий тренд на світовому ринку зернових культур матиме тенденцію до зниження.

Водночас продовжуватиме збільшуватися і пропозиція на ринку мінеральних добрив, зокрема азотних (мочевина). При цьому, динаміка зростання пропозиції мочевины передбачається вищою за динаміку зростання попиту на неї. Таким чином, тенденція збільшення її надлишку на світовому ринку у 2015 році буде продовжуватися, у зв'язку з чим прогнозується зниження ціни на мочевину на 1-2 відсотки.

3. ПРИПУЩЕННЯ ПРОГНОЗУ: СЦЕНАРІЙ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Сценарій 1	Сценарій 2
------------	------------

Зовнішні припущення

Реалізація положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, включаючи положення про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі.

Підготовка та укладення економічно обґрунтованих угод про вільну торгівлю з перспективними торговельними партнерами України.

Переважання сировинної складової у Поступове збільшення в структурі експорту вітчизняної експорту частки високотехнологічної продукції.

Запровадження заходів щодо диверсифікації географічної структури енергетичного імпорту з метою підвищення рівня безпеки внутрішнього ринку.

Внутрішні припущення:

податково-бюджетна політика

Покращення адміністрування податків.

Подальша оптимізація структури державного боргу України як за валютою з метою зменшення валютних ризиків, зокрема шляхом зніження частки ОВДП, номінованих в іноземній валюті, так і за строком погашення з метою уникнення пікових навантажень платіжів з погашення державного боргу та зменшення ризику рефінансування.

Активна підготовка та продаж об'єктів державного майна за умови передачі органам управління об'єктів на приватизацію та у разі підвищення зацікавленості інвесторів.

Реалізація механізму податкового компромісу та легалізація майна (на платній основі), визнання державою законним володіння майном та відмова в подальшому від будь-яких спроб позбавити власників цього майна за порушення, що відбулися до моменту проведення легалізації.

Стимулювання економіки шляхом запровадження фіскальних стимулів у науковій, науково-технічній та інноваційній сферах.

грошово-кредитна та валютна політика

Подальша реалізація програми співробітництва з МВФ.

Збереження високої вартості кредитного Здешевлення кредитного ресурсу для реалізації державних цільових

Сценарій 1	Сценарій 2
------------	------------

ресурсу. проектів за рахунок надходжень зовнішньої фінансової допомоги.

соціальна політика

Поступове наближення величини затвердженого прожиткового мінімуму до його фактичного розміру шляхом поетапного підвищення величини прожиткового мінімуму для основних соціальних та демографічних груп населення не нижче індексу інфляції.

Подальше реформування системи пенсійного забезпечення, стабілізація солідарної системи.

Подальше реформування системи пенсійного забезпечення, стабілізація солідарної системи, створення умов для запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

інвестиційно-інноваційна політика

Стимулювання та підтримка розвитку пріоритетних сфер економіки, інвестиційних та інноваційних проектів за рахунок діяльності Державного банку розвитку шляхом запровадження фінансових механізмів/інструментів по його наповненню ресурсами, що спрямовуватимуться на кредитування реального сектору економіки.

Створення та функціонування спеціальних, визначених законодавством, організаційних форм господарювання, що стимулюють інвестиційно-інноваційну діяльність (наукові парки, технопарки, індустріальні парки, вільні митні зони (наукові парки, технопарки, індустріальні парки, вільні митні зони промислового типу).

Посилення ролі організаційних форм господарювання, що стимулюють інвестиційно-інноваційну діяльність (наукові парки, технопарки, промислового типу), у інвестиційному потенціалі економіки.

Нарощування на понад 1 млрд. доларів США обсягів залучених коштів Міжнародних фінансових організацій для фінансування пріоритетних проектів в Україні: запровадження 5-6 нових проектів. Збереження на високому рівні вибіркі коштів по діючим проектам.

політика розвитку реального сектору економіки

Нарощування освоєння вітчизняних ресурсів вуглеводнів, зокрема запасів сланцевого газу; модернізація нафто- і газотранспортної мережі.

Продовження приватизації енергопостачальних і теплових енергогенеруючих потужностей; лібералізація ринку вугілля шляхом поетапного переходу до

Сценарій 1	Сценарій 2
------------	------------

біржової форми торгівлі.

Поступове енергоефективних оцаддилього споживання ресурсів. впровадження технологій енергетичних стимулювання та впровадження енергоефективних технологій оцаддилього споживання енергетичних ресурсів, а також збільшення частки відновлювальних та альтернативних джерел енергії в енергетичному балансі держави.

Щорічне зниження рівня енергоспоживності ВВП на 5 відсотків за рахунок стимулювання та впровадження енергоефективних технологій оцаддилього споживання енергетичних ресурсів, а також збільшення частки відновлювальних та альтернативних джерел енергії в енергетичному балансі держави.

Помірні темпи реформування сфери зовнішньої торгівлі, корпоративного права (в частині захисту прав інвесторів, удосконалення процедури банкрутства), умов доступу до системи електрозабезпечення.

Суттєве підвищення позиції у рейтингу Doing Business-2015 за рахунок кардинального реформування сфери зовнішньої торгівлі у напрямі зменшення вартості оформлення документів при експортних/імпортних операціях, удосконалення засад корпоративного права та процедури банкрутства, посилення захисту прав інвесторів.

Удосконалення тарифної політики шляхом поступового приведення цін (тарифів) до економічно обґрунтованого рівня, поетапна ліквідація практики перехресного субсидування між групами споживачів, збільшення у структурі цін (тарифів) інвестиційної складової.

Активізація державно-приватного партнерства у сфері модернізації та будівництва об'єктів транспортної інфраструктури, що сприятиме інтенсифікації розвитку автомобільних доріг України та поступовому приведенню їх у відповідність із міжнародними стандартами.

Вступ в дію Угоди між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами про Спільний авіаційний простір, що відкриє національний ринок авіаційних перевезень для зарубіжних компаній.

Повільна реалізація державних програм, запровадження нових ефективних які спрямовані на забезпечення фінансово-інвестиційних механізмів населення доступним житлом. державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла.

Здійснення державою фінансової підтримки об'єднанням територіальних громад шляхом надання субвенції новоствореним об'єднанням територіальним громадам на формування відповідної інфраструктури.

Таблиця 3.1

Кількісні припущення, які закладалися у розрахунки Прогнозу

Найменування показника	2015 рік (прогноз)	
	сценарій 1	сценарій 2
1. Зовнішні умови		
Ціна на нафту марки Urals, середньорічний приріст/зниження, відсотків	"-3"-4	
Середньорічна ціна на імпортований природний газ, дол. США за 1 тис. м ³	379-385	
Світові ціни на чорні метали, середньорічний приріст/зниження, відсотків	0-1	
Світова ціна на добрива (мочевина), середньорічний приріст/зниження, відсотків	"-1"-2	
Темпи проросту/зниження економіки, відсотків:		
Світ	4,0	
США	3	
Єврозона	1,5	
Китай	7,1	
Російська Федерація	1,0	
2. Внутрішні умови		
<i>Загальні умови</i>		
Валовий збір зернових, млн. тонн	60	64
Приріст прямих іноземних інвестицій (за методологією платіжного балансу), млрд. доларів США	3-4	4-5
<i>Тарифна політика</i>		
Підвищення граничного рівня цін (тарифів) на природний газ для промислових підприємств та бюджетних організацій (у середньорічному розрахунку), відсотків	4,5-5,5	8-9
Підвищення граничного рівня цін (тарифів) на природний газ для підприємств комунальної теплоенергетики (у середньорічному розрахунку), відсотків	40	
Підвищення граничного рівня цін (тарифів) на природний газ для населення (у розрахунку грудень до грудня), відсотків	40	

Найменування показника	2015 рік (прогноз)	
	сценарій 1	сценарій 2
Підвищення роздрібних тарифів на електроенергію для побутових споживачів (у розрахунку грудень до грудня), відсотків		30
Підвищення роздрібних тарифів на електроенергію для промислових підприємств (у середньорічному розрахунку), відсотків	4-5	8-9
Підвищення тарифів на:		
перевезення пасажирів, багажу і вантажобагажу залізничним транспортом (у розрахунку грудень до грудня), відсотків		21
вантажні залізничні перевезення (у середньорічному розрахунку), відсотків	16	19
послуги зв'язку (загальнодоступні телекомунікаційні, універсальні поштові, у розрахунку грудень до грудня), відсотків		15
Зростання тарифів на послуги водопостачання та водовідведення (у розрахунку грудень до грудня), відсотків	4	10-12
Зростання тарифів на утримання будинків і споруд та прибудинкових територій (квартирна плата) (у розрахунку грудень до грудня), відсотків	5	8
Зростання тарифів на гарячу воду та опалення (теплопостачання) (у розрахунку грудень до грудня), відсотків		40
<i>Податково-бюджетна політика</i>		
Податок на прибуток підприємств, відсотків		18
Податок на доходи фізичних осіб, відсотків		15 – для доходів, що не перевищують 10 мінімальних заробітних плат
Податок на додану вартість, відсотків		20
Граничний обсяг дефіциту Державного бюджету, відсотків ВВП		3
Надходження від приватизації державного майна, млрд. гривень		1-1,5

Найменування показника	2015 рік (прогноз)	
	сценарій 1	сценарій 2
<i>Соціальна політика</i>		
Мінімальна заробітна плата, темпи номінального приросту, відсотків	3,4-5,4	

Джерело: МВФ, Світовий банк, Мінекономрозвитку, Мінфін, Мінекономіки, Мінагрополітики, Мінінфраструктури, Мінрегіон, Міненергоугілля, НКРЕ, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, НКРЗІ, Фонд державного майна

4. ПОПИТ

4.1. ВИКОРИСТАННЯ ВАЛОВОГО ВУТРИШНЬОГО ПРОДУКТУ

Економічний розвиток України у 2015 році, з одного боку, формуватиметься під впливом реалізації положень Угоди про асоціацію України та Європейського Союзу, а також необхідності забезпечення відновлення життєво-необхідних об'єктів інфраструктури (соціальної, транспортної, житлово-комунальної тощо) у східному регіоні України, зруйнованих внаслідок військового конфлікту у 2014 році, та активізації дій щодо диверсифікації джерел енергії та підвищення енергоефективності економіки. Це визначатиме ключову роль активізації інвестиційного та зовнішнього попиту у економічному зростанні у 2015 році.

З іншого боку, у 2015 році, в умовах подальшого проведення виważеної соціальної політики продовжаться процеси формування звуучючого споживчого попиту на внутрішньому ринку.

За таких умов позитивні тенденції у формуванні сукупного внутрішнього попиту забезпечуватимуться передусім динамічним розвитком інвестиційного попиту, що закладатиме підвалини для виходу у середньостроковій перспективі на траєкторію прискореного економічного зростання. Ці процеси супроводжуватимуться структурними змінами у 2015 році на користь інвестиційної компоненти, яка збільшуватиме свою вагу у структурі загального

попиту.

Такі позитивні зміни у внутрішньому попиті сприятимуть відновленню тенденції розширення імпорту, передусім інвестиційного спрямування, після очікуваного його скорочення у 2014 році.

Водночас поглиблення співпраці з Європейським Союзом, поживлення розвитку світової економіки та отримання девальваційних цінових переваг сприятиме відновленню експортної активності підприємств, що формуватиме позитивний внесок зовнішньої складової попиту до зростання української економіки. Хоча, при цьому збереження негативного цінового тиску на зовнішніх ринках основних товарів українського експорту частково нівелюватиме позитивний вплив зовнішнього попиту на економічний розвиток України.

Проте інтенсивність зазначених процесів між сценаріями, що розглядаються, відрізнятиметься якісно й стійкістю чинників економічного поживлення, ефективність дій яких безпосередньо залежатиме від адекватності сприяття умов функціонування бізнес-середовищем.

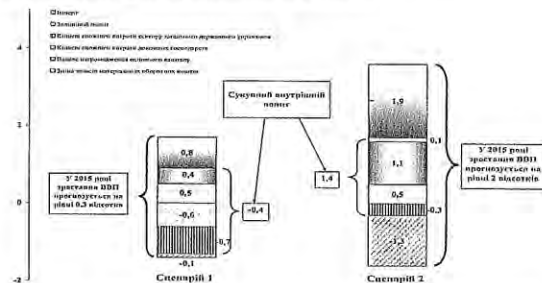

Рис. 4.1.1 Внески сукупного внутрішнього попиту, зовнішнього попиту та імпорту у приріст ВВП у 2015 році, відсоткових пунктів

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку

За сценарієм 1 прогнозоване помірне прискорення розвитку світової

економіки, збереження значного світового попиту на продовольство в умовах високої прогнозованої оцінки валового збору врожаю зернових в Україні, а також розширення європейського ринку збуту для українських товаровиробників забезпечать відновлення тенденції розширення експорту. Так, прогнозується, що позитивний внесок зовнішнього попиту у зростання ВВП у 2015 році становитиме 0,8 відсоткового пункту.

Пожвавлення зовнішньоекономічної діяльності сприятиме відновленню виробничої активності та певним чином фінансовому оздоровленню підприємств, що, в першу чергу, позитивно впливатиме на інвестиційну активність суб'єктів економіки.

Підвищення власного інвестиційного потенціалу підприємств разом із подальшим упровадженням реформ, спрямованих на покращення інвестиційного клімату, стимулювання та підтримку інвестиційно-інноваційних процесів на тлі продовження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, покращенням настроїв серед інвесторів сприятимуть припливу капіталу до країни та розширенню інвестиційних джерел, а отже і інвестиційного попиту. Зокрема, прогнозована активізація інвестиційної діяльності з урахуванням необхідності забезпечення відновлення життєво-необхідних об'єктів інфраструктури у східному регіоні України, забезпечить формування позитивної динаміки валового нагромадження основного капіталу, на противагу 2013-2014 років, на рівні 2,7 відсотка та відповідного його внеску до ВВП на рівні 0,4 відсоткового пункту.

У свою чергу, не зважаючи на проведення впродовж 2014 року заходів щодо стабілізації фінансової системи України та створення стійкого економічного середовища, привабливого для бізнес-сектору, зберігатиметься обмеженість бюджетних коштів та фінансових ресурсів суб'єктів економічної діяльності, що стримуватимуть повноцінне відновлення позитивної динаміки споживчого попиту.

Проведення виваженої соціальної політики стримуватиме динаміку розширення оплати праці та реальних наявних доходів населення, глибина падіння яких у 2015 році зменшиться до 2,6 відсотка. Це зумовлюватиме

відповідні зміни у динаміці кінцевих споживчих витрат, скорочення яких відбудуватиметься також меншими, ніж у 2014 році, темпами – на рівні 1,4 відсотка (внесок до зростання ВВП становитиме «мінус» 1,3 відсоткового пункту).

Як наслідок, у 2015 році буде збережено від'ємний внесок внутрішнього попиту до загального ВВП, який сформується на рівні «мінус» 0,4 відсоткового пункту.

Нарощення обсягів імпорту (на рівні 0,1 відсотка) обмежуватиметься реалізацією Урядом політики імпортозаміщення в умовах проведення Національним банком гнучкої валютно-курсової політики, що дозволить зменшити негативний вплив імпорту на економічне зростання. Випереджувальна імпорт динаміка фізичних обсягів експорту повністю компенсуватиме від'ємний внесок імпорту товарів та послуг, що забезпечить формування позитивного внеску чистого експорту до ВВП на рівні 0,7 відсоткового пункту.

В цілому за вищезазначених умов за підсумками 2015 року за сценарієм 1 прогнозується зростання ВВП на рівні 0,3 відсотка, що забезпечуватиме лише близько 90 відсотків докризового рівня ВВП 2007 року.

Сценарій 2 передбачає поліпшення якісних характеристик економічного розвитку й умов для підтримки технологічного прогресу і зростання продуктивності праці. Підприємтям започаткування даних процесів виступатиме більш швидке забезпечення стійкості фінансової системи й стабільності макроекономічних умов та скорішої адаптації бізнес-середовища до нових умов функціонування. Наслідком даних звищ стане можливість залучити більші обсяги іноземних, внутрішніх кредитних та інвестиційних ресурсів.

Загалом за сценарієм 2 передбачається надання переваги тенденціям економічного поживлення за рахунок інвестиційного вектору розвитку, який дозволить закласти підвалини для стійкого економічного зростання у довгостроковій перспективі. Це передбачатиме, що поряд із подоланням негативних проявів у валютно-курсовій, грошово-кредитній і фінансовій сферах, створюватимуться більш сприятливі передумови для інтенсифікації

залучення іноземного капіталу в Україну й ефективного використання внутрішніх національних заощаджень, як додаткових можливостей передусім якісного розвитку вітчизняного виробника.

Посилення, порівняно із сценарієм 1, активності виробників та інвесторів формуватиме додатковий позитивний вплив на всі складові внутрішнього попиту, який все більше орієнтуватиметься на продукцію вітчизняного виробництва. Це сприятиме більш швидкому фінансовому оздоровленню всіх сфер економічної системи, що зумовнюватиме інтенсивніший розвиток споживчого та інвестиційного попиту. Так, розширення валового нагромадження основного капіталу прогнозується на рівні 7,3 відсотка, а скорочення кінцевих споживчих витрат уповільниться до 0,3 відсотка. Формування від'ємної динаміки останнього, у першу чергу, відбуватиметься під впливом скорочення кінцевих споживчих витрат сектору загальнодержавного управління на 1,8 відсотка, в той час, як кінцеві споживчі витрати домогосподарств матимуть незначне зростання – на 0,1 відсотка.

Поряд з цим, поглиблення співпраці з Європейським Союзом, що супроводжуватиметься розвитком глобальних комунікацій і експансією відносно ринків країн Азії й Африки, підтримуватиме позитивний внесок зовнішнього попиту.

За таких умов в цілому прогнозується відновлення позитивної динаміки внутрішнього попиту (на 1,3 відсотка) та формування розширення зовнішнього попиту на вищому рівні (на 3,7 відсотка). При цьому їх внески до ВВП становитимуть 1,4 та 1,9 відсоткового пункту відповідно.

В цілому за підсумком 2015 року вищезазначене забезпечить за сценарієм 2 зростання ВВП на рівні 2 відсотків, що дозволить досягнути близько 92 відсотків докризового рівня ВВП 2007 року.

4.2. СПОЖИВАННЯ

У 2015 році за сценарієм 1 в умовах поступового відновлення виробничої активності після завершення стабілізаційного періоду дії антикризових заходів, спрямованих на підвищення стійкості макроекономічної та фінансової системи України, а також позитивного ефекту від отриманої фінансової допомоги від міжнародних фінансових організацій, відбуватиметься певне покращення фінансового стану підприємств та деяке призупинення тенденції суттєвого скорочення платоспроможного попиту населення, яке набуде пікового загострення у 2014 році. У свою чергу, відкладений споживчий попит по мірі стабілізації соціально-політичної ситуації в країні трансформуватиметься в додатковий прискорюючий чинник розвитку національної економіки.

Як наслідок, певні зрушення у динаміці реальних наявних доходів населення відбуватимуться у вигляді уповільнення темпів їх скорочення (до «мінус» 2,6 відсотка) та зменшення глибини реального скорочення кінцевих споживчих витрат домогосподарств (на 0,8 відсотка).

У 2015 році зрушення у купівельній спроможності населення будуть спрямовані на деяке розширення фізичних обсягів споживання товарів та послуг першої необхідності, що забезпечують базові потреби (зокрема, продукти харчування) після їх деякого скорочення у 2014 році.

Крім того, на обсяг витрат домогосподарств матимуть вплив ціновий та курсовий ефекти. Зазначені тенденції визначатимуть структурні зміни у витратах домашніх господарств, які характеризуватимуться, перш за все, зростанням питомої ваги кінцевих споживчих витрат домогосподарств на продовольчі товари, а також житлово-комунальні послуги, зростання вартості яких продовжиться й у 2015 році. Відповідно прогнозується деяке скорочення частки кінцевих споживчих витрат домогосподарств на непродовольчі товари, чому також сприятиме збереження обмеженості споживчого кредитування.

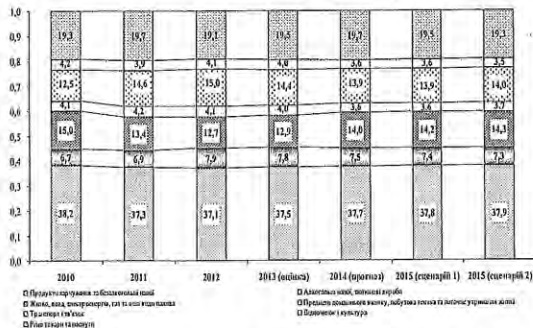

Рис. 4.2.1. Структура кінцевих споживчих витрат домашніх господарств за цілями, відсотків до їх загального обсягу

Джерело: Держстат, прогнозні розрахунки Мінекономрозвитку

Активізація виробничої діяльності, мінімізація ризиків ухилення від сплати податків та спрощення їх адміністрування, удосконалення механізмів трансфертного ціноутворення в умовах стабілізації фінансової системи забезпечуватиме краще, ніж у 2014 році, наповнення дохідної частини бюджету.

На даному фоні, в умовах необхідності забезпечення утримання граничного обсягу дефіциту бюджету на рівні 3 відсотків від ВВП, здійснюватимуться заходи щодо проведення державної політики з напрямку упорядкування чисельності працюючих та забезпечення оптимального взаємозв'язку рівня оплати праці з реальним станом розвитку економіки та фінансових можливостей бюджету. Враховуючи дані процеси та зростання державного боргового навантаження, зберігатиметься необхідність оптимізації бюджетних видатків за рахунок надання пільг, компенсацій та державних допомог найбільш незабезпеченим верствам населення, а також обмеження фінансування не першочергових бюджетних витрат (зокрема витрат на придбання товарів та послуг).

Поряд з цим, подальше підвищення адміністративно-регульованих тарифів, з одного боку, позначатиметься на збільшенні витрат на оплату послуг та енергоносіїв, але з іншого – призведе до необхідності вжиття бюджетними установами заходів, спрямованих на максимальну економію споживання енергоносіїв.

За таких умов у 2015 році прогнозується збереження від'ємної динаміки кінцевих споживчих витрат сектору загальнодержавного управління, хоча темпи їх скорочення будуть більш помірними, ніж у 2014 році (на рівні 4 відсотка).

У цілому прогнозується, що кінцеві споживчі витрати за сценарієм 1 скоротяться на 1,4 відсотка, а їх частка в структурі ВВП становитиме 87,1 відсотка.

За сценарієм 2 в умовах забезпечення більшої стійкості фінансової системи, активнішої виробничої та експортної діяльності суб'єктів господарювання відбудуватиметься більш швидке покращення фінансового стану підприємств та в результаті – розширення можливостей виробників щодо підвищення оплати праці та активніше наповнення дохідної частини бюджету.

За таких умов на тлі збереження помірної цінової динаміки та обмежень дефіциту бюджету, відбудуватиметься номінальне зростання наявних доходів населення та бюджетних витрат, що сприятиме більш значному, порівняно зі сценарієм 1, уповільненню скорочення витрат сектору загальнодержавного управління (до «мінус» 1,8 відсотка) та відновлення розширення кінцевих споживчих витрат домогосподарств до зростання на 0,1 відсотка.

У цілому скорочення кінцевих споживчих витрат прогнозується на рівні 0,3 відсотка, проте їх частка в структурі ВВП за сценарієм 2 прогнозується меншою – 86,6 відсотка, що буде результатом більш швидкого за цим сценарієм розширення інвестиційної компоненти попиту.